Oegstgeest
Wassenaar
Voorschoten
Leidschendam-Voorburg
Rekenkamercommissie

Aan: De gemeenteraadsleden en burgercommissieleden van Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Datum: 22 juni 2023

Betreft: Onderzoek naar onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen

Bijlage: Onderzoeksrapportage EIB

Geachte leden,

Hoe is het gemeentelijk onderhoud georganiseerd van wegen, bruggen en onderdoorgangen, en welke kosten zijn hiermee gemoeid? Dat heeft uw Rekenkamercommissie laten onderzoeken. Bijgaand ontvangt u de onderzoeksrapportage.

Aanleiding onderzoek

Wegen, bruggen en onderdoorgangen behoren tot de gemeentelijke kapitaalgoederen. De kosten van gemeentelijke kapitaalgoederen vormen een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke begroting. Gemeenten hebben daarin geen onbeperkte financiële ruimte: elke keuze nú heeft gevolgen voor de financiën op een later moment en voor het voorzieningenniveau voor de gebruikers.

Inzicht in kapitaalgoederen is dus belangrijk; in de fysieke staat, het beleid en de financiële gevolgen ervan. Daarom heeft de Rekenkamercommissie het thema kapitaalgoederen opgenomen in haar onderzoeksplannen voor 2021-2022 en 2023-2024.

Het onderzoek naar het onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen is het tweede binnen het thema kapitaalgoederen. Eerder vond een onderzoek plaats naar onderwijshuisvesting.
Daarnaast komt het onderzoek voort uit een wens van raadsleden, geuit tijdens het overleg tussen de Rekenkamercommissie en de leden van haar klankbordgroep.

Doel onderzoek

Het doel is om inzicht en verbetersuggesties te bieden omtrent de besluitvorming, organisatie, financiering en monitoring van het onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen.

Uitvoering onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB). Van juli 2022 tot en met februari 2023 heeft dit onderzoeksbureau:

- documenten bestudeerd zoals beleidsvisies, begrotingen, verordeningen en beheerplannen;
- verdiepende gesprekken gevoerd met ambtenaren en verantwoordelijke wethouders;
- gesprekken gevoerd met partijen uit de infrasector;
- de verzamelde informatie geanalyseerd en verwerkt, en daarover gerapporteerd.

Conclusies

De gemeenteraden stellen beheerplannen vast, en worden geïnformeerd over de voortgang en realisatie van grotere onderhoudsprojecten.

De gemeenten hebben de organisatie van het onderhoud aan wegen, bruggen en onderdoorgangen adequaat ingedeeld, maar wel op verschillende wijzen. Alle vier de gemeenten hebben moeite om voor dit onderwerp voldoende geschikt personeel te behouden en aan te trekken.

Waar gemeenten regelmatig het ambitieniveau voor de technische kwaliteit van de openbare ruimte veranderen, ontstaat onduidelijkheid. Dit kan een efficiënte uitvoering van het onderhoud bemoeilijken.

Daarnaast lijkt er soms sprake te zijn van een (te) beperkte afweging bij het wijzigen van het ambitieniveau, zoals in Wassenaar en Voorschoten. Want een besparing op korte termijn kan leiden tot hogere kosten op lange(re) termijn.

De gemeenten komen op een vergelijkbare wijze tot hun beheer- en onderhoudsplannen. Deze geven een goed beeld van de onderhoudstoestand van de wegen, bruggen en onderdoorgangen.

De onderhoudsplannen van de verschillende beheerdisciplines (zoals wegen, bruggen, onderdoorgangen, riolering en groen) worden steeds meer op elkaar afgestemd.

De gemeenten hebben grip op de kosten van regulier onderhoud. Maar zij reserveren soms te weinig middelen voor het bereiken van een bepaald ambitieniveau, terwijl de kosten daarvan bij hen bekend zijn.

Voor de gemeenten is het lastig om maatschappelijke doelstellingen (leefbaarheid, duurzaamheid, klimaatbestendigheid) te concretiseren in onderhoudsmaatregelen en benodigde budgetten.

De gemeenten voeren weinig systematische nacalculaties uit, alsmede evaluaties van projecten en beleidsplannen.

Bij minder ingrijpende onderhoudswerkzaamheden worden omwonenden en bedrijven geïnformeerd. En bij meer ingrijpende onderhoudswerkzaamheden wordt vaak een participatietraject georganiseerd. Ook vindt er dan afstemming plaats met andere wegbeheerders.
Maar verdere samenwerking tussen gemeenten – uitgezonderd tussen Wassenaar en Voorschoten – gebeurt weinig.

Aanbevelingen

Verzoek uw college van burgemeester en wethouders om:

1) een standvastige koers te volgen met betrekking tot het ambitieniveau voor de technische kwaliteit van de openbare ruimte;
2) inzichtelijk te maken wat op lange termijn de kosten en opbrengsten zijn van de keuzes voor ambitieniveaus (vooral voor Wassenaar en Voorschoten) en maatschappelijke doelstellingen;
3) in onderhouds- en beheersplannen van de gemeente dezelfde uitgangspunten te hanteren, zodat kostenramingen beter vergelijkbaar en meer betrouwbaar worden;
4) te zorgen voor monitoring bij de stap naar integraal werken (vooral voor Oegstgeest);
5) de gemeenteraad frequent te informeren over de voortgang van het onderhoudsprogramma;
6) kennisdeling te stimuleren tussen gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving, concretiseren van maatschappelijke doelstellingen, omgaan met uitvoeringsproblemen, of nieuwe ontwikkelingen zoals aanpassing aan klimaatverandering.

Bestuurlijke reacties, samengevat

Het college van B&W van Wassenaar onderschrijft de meeste conclusies en aanbevelingen.
Zij vindt dat de kosten en opbrengsten van de keuzes voor ambitieniveaus op de lange termijn voldoende inzichtelijk zijn voor de gemeenteraad.
Ook is het college van mening dat de gemeenteraad al voldoende frequent geïnformeerd wordt over de voortgang van het onderhoudsprogramma.

Het college van B&W van Voorschoten waardeert het onderzoeksinitiatief vanuit de Rekenkamercommissie. Zij is het oneens met de conclusies dat:

- het ambitieniveau regelmatig zou wijzigen;
- soms sprake lijkt te zijn van een (te) beperkte afweging bij het wijzigen van het ambitieniveau.

N.a.v. het eerste kritiekpunt heeft de Rekenkamercommissie de betreffende conclusie aangepast. Het college onderschrijft de aanbevelingen.

Het college van B&W van Oegstgeest bedankt de Rekenkamercommissie voor de onderzoeksrapportage en herkent het geschetste beeld.
Zij neemt de “adviezen ter harte”. Uit navraag bij de gemeente blijkt dat het college de aanbevelingen overneemt.

Het college van B&W van Leidschendam-Voorburg bedankt de Rekenkamercommissie voor de onderzoeksrapportage. Daarnaast complimenteert zij de mensen die het onderzoek hebben uitgevoerd.
Het college kan zich vinden in de aanbevelingen.

Tenslotte

Wij gaan graag met u in gesprek over de onderzoeksrapportage en onze conclusies en aanbevelingen.

Met vriendelijke groet,
Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

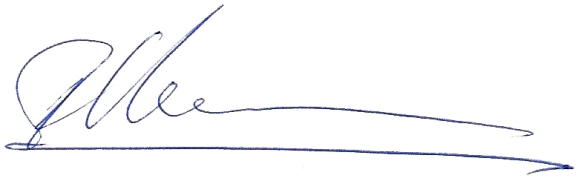

Dolf Kamermans, voorzitter